

KİTAP TANITIM VE DEĞERLENDİRME: DİJİTAL KÜLTÜR

*Aynur GENÇ**

Özdemir, Mehmet (Ed.), (2019), **Dijital Kültür**, İstanbul: Arı Sanat Yayınları, 309 s. [ISBN: 978-625-7018-01-2].

Geliş Tarihi: 31.10.2020

Kabul Tarihi: 04.11.2020

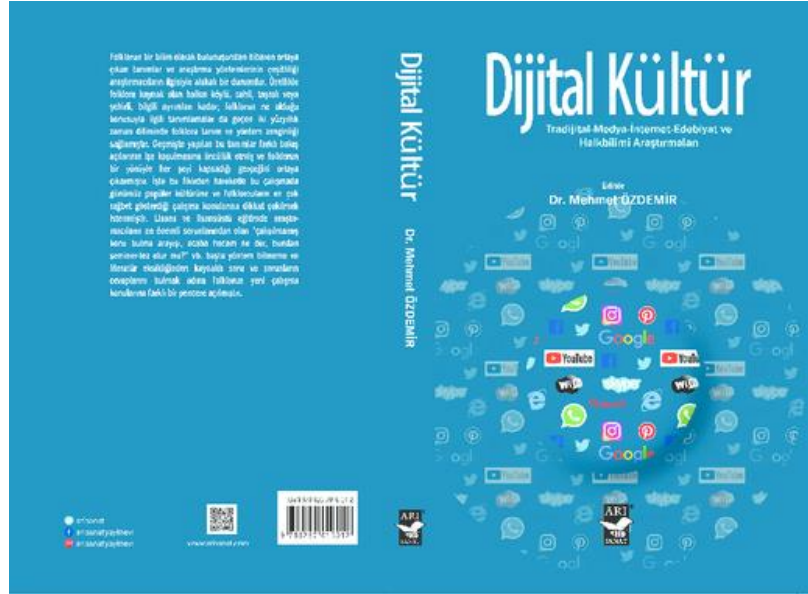
Atıf Bilgisi: Hars Akademi
Uluslararası Hakemli Kültür-
Sanat-Mimarlık Dergisi

Sayı: 6

Sayfa: 523-527

Yıl: 2020

Dönem: Aralık

Türklük bilimi araştırmalarının son dönemde geçirdiği dönüşümler dikkate alındığında özellikle Türk halkbiliminin araştırma kadrosunun çeşitlendiği ve kültür bilimi yaklaşımına uygun olarak güncel meselelerin akademik anlamda tartışılmaya başlandığı görülür. Türklük bilimi geçmiş araştırmaları görevini yerine getirirken bugünü ihmale etmez. Bu anlamda günümüzde kültürün aktarılması ve yaşatılması meselesinde dijital araç ve imkânların işe koşulması ve folklorcuların bunu dikkate alıp, bilimsel anlamda tartışmaya açması esasında geleceği anlama ve anlamlandırma çabasının bir sonucudur.

* Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halkbilimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir, aynura0138@gmail.com / ORCID: 0000-0003-0261-2257.

Bu çalışmada, Artvin Çoruh Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi Dr. Mehmet ÖZDEMİR'in hem yazar olduğu hem de editörlüğünü yaptığı *Dijital Kültür* adlı çalışmanın tanıtımı ve değerlendirmesi yapılacaktır. Dr. Özdemir tarafından editörlüğü yapılan *Dijital Kültür* adlı çalışmaya, Dr. Fatih BALCI, Dr. Sona RZAYEVA, Dr. Uğur DURMAZ, Eray ALPYILDIZ ve Yücel ÖZDEMİR yazar olarak katkı sağlamıştır.

Kültür, toplumda yaşayanların öğrendikleri ve paylaştıkları her şeyi kapsar. İnsanlara rehberlik eder, insanlar arasındaki ilişkileri yönlendirir. Bir grup insanı diğerlerinden ayıran zihinsel programlamadır. Bu zihinsel programlama kendi kendine çıkmamıştır, insanların çevresiyle etkileşimi, ihtiyaçları, beklentileri ve bunlara verilen cevaplar çevresinde şekillenmiştir ve şekillenmeye devam etmektedir. Kültür canlı bir organizma gibidir, kendini sürekli olarak yeniler ve bulunduğu bağlama uyum sağlar. Böylelikle son zamanlarda birçok disiplinin de üzerinde çokça kafa yorduğu bir mesele olan “sürdürülebilir koruma” kavramıyla ilişkili olarak, “yaratıcılık ve yenile(n)me (innovation)”de günümüz folklor çalışmalarında üzerinde önemle durulması gereken kavramlardandır. Bu kavram herhangi bir alanda yeni bilgiye ulaşma, yeni tasarım ve sunum süreçlerini içerisine alan bir anlam genişliğine sahiptir. Yaratma, yeniden yaratma ve yenileme sürecine sokulan ve bir veya birkaç özelliği ile değişime uğratan folklor unsurlarının bu süreçte “gelişme” ya da “bozulma”larının nedenleri tartışılması ve sonuçlarına yönelik uygulama çalışmalarının kamuoyuyla birlikte yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Yaşam denilen dinamik sürece nereden bakarsak bakalım folklor her zamanda ve her yerdedir. Bununla birlikte folklor kapsanan değil, kapsayandır. Küreselleşen dünya ile birlikte kültür de bu dönüşümden payını almıştır. Küresel dünyanın en önemli aracı olan medya, günümüz insanı için değişim ve dönüşüm platformu olmuştur. 21. yüzyıl bilim, kültür çağı ve dijital çağ olarak adlandırılmaktadır. Günümüz şartlarına göre değişen iletişim ve medya araçlarının da halkbilimi alanı içerisinde ele alınıp halkbilimi ile ilişkisi ve sorunlarının tartışılması gerekmektedir. *Dijital Kültür* adlı bu çalışma da, tam olarak bu konuyu ele alan, “meselesi” olan, altı kişilik bir ekip çalışmasının ürünüdür.

Çalışma, dijitalleşmenin farklı taraflarını ele alıp inceleyen on adet telif makaleden oluşmaktadır. “*Kültürün Dönüşümü veya Dijitalleşme*” adlı ilk makalede sözlü, yazılı ve elektronik kültür olgularından hareketle kültürün dönüşümü ve dijitalleşmesi ele alınmıştır. Bu makale, yeni kavram ve çözümleme yöntemleriyle dijital kültürden örnekler sunmaktadır. Makale bir yönüyle geleneği geleceğe yön veren temel miras olarak dikkate

sunmaktadır. Bu anlamda geleceğini kurgulayacak olan toplumlar, bugünlerini anlamalı ve tanımlamalıdır.

İkinci makalede “*Dijital Kültür Çağında Kitap*” konusu ve dönüşümleri üzerinde durulmuştur. Dijital dönüşümün kendisini aşırı şekilde hissettirdiği alanların başında basın-yayın sektörü gelmektedir. Günümüzde elektronik bağlamın bir getirisi olarak ortaya çıkan dijital basın-yayın sayesinde kitaplar da dijital kültürden payını alıp farklı bir forma girerek yeniden doğmuşlardır. Bu makalede e-kitabın gelişim süreci ile birlikte avantaj ve dezavantajları, dünyada ve Türkiye’deki durumu ve geleceği ile ilgili bilgiler verilip e-kitapların ne gibi değişimler sağladığı ve sağlayabileceği tartışılırken yazının son bölümünde halkbilimi için e kitapların durumu da ortaya konulmaya çalışılmıştır.

“*Sözlü ve Dijital Bellek Birlikteliğinde Dijital Hikâye Anlatma Atölyeleri*” adlı üçüncü makalede dijital hikâye anlatma atölyeleri ele alınmıştır. Somut olmayan kültürel mirasın özellikle dille aktarılan sözlü gelenekleri farklı bakış açılarıyla incelenmekte ve yorumlanmaktadır. Bunlardan birisi de son zamanlarda gündeme gelmeye başlayan dijital hikâye anlatımıdır. Dönüşen kültür çevresiyle birlikte mevcut sözlü anlatı geleneğinin, dijital hikâye anlatma atölyeleriyle, günümüz kültürünün dinamizminde yeniden yorumlandığına dikkat çekilmektedir.

“*Dijital Kültür Çağında Yemek Kültürü*” adlı dördüncü makalede yemek kültürü ve dijital kültür ilişkisi tartışılmıştır. Dijitalleşen dünya içerisinde yemek kültürü de bilgi, beceri, üretim, tüketim gibi birçok noktada dönüşüm geçirmektedir. Bu bağlamda makalede dijital kültür çağında yemek kültürünün yaşam biçimleri, değişen kültür algıları, ekonomik uygulamaları üzerinden çözümlenmeler yapılmıştır.

“*Dijitalleşme ve Dijital Kültürel Mirasın Korunması*” adlı beşinci makalede dijitalleşme ve dijital kültürel miras kavramının oluşumu, gelişimi, kapsam alanı incelenmiştir. Diğer kültürel miraslar gibi dijital kültürel mirasların da insan bilgisinin ifade biçimlerinden oluşmakla bir toplumun en önemli bilgi varlıkları ve ortak bellek kurumları olduğu ortaya konulmuştur.

“*Dijital Kültürde Siyaset ve Halkbilimi İlişkisi*” adlı altıncı makalede dijitalleşmenin yarattığı kültür ortamının siyaset üzerindeki etkileri ve dönüşüm şekilleri belirlenerek folklor unsurlarının dijital kültür çağı içerisindeki önemi ve yeri çözümlenmeye çalışılmıştır. Siyasal iletişim çalışmaları çerçevesinde sosyal medya platformları siyasiler ve seçmenler arasında etkileşim sağlayan sosyal bir düzlemdir. Özellikle siyasal kampanya süreçlerinde

siyasilerin ağırlıklı olarak faaliyetlerini ve propagandalarını yansıttıkları sanal meydan haline gelmiştir.

“*Dijital Kültürde Anlatı, Anlatıcı ve Deneyimleyici*” adlı yedinci makalede dijital kültürde gelenek, anlatının türü, anlatıcının kimliği ve dinleyici olgusunun yanına yeni bir kavram olarak “deneyimleyici” eklenerek, bağlam kavramları tespit edilmeye çalışılmıştır. Makalede geleneksel türlerin dijital dönüşümünden örnekler verilerek bu dönüşümle teşekkül eden yeni içeriklerin folklorun türü olarak ele alınması gerekliliği üzerinde durulmuştur.

“*Dijital Kültür Çağında Geleneksel Türk Tiyatrosu: (Köy Seyirlik Oyunları ve Meddah)*” adlı sekizinci makalede Türk tiyatrosunun (köy seyirlik oyunları ve meddahın) güncel durumu, dijital kültür ortamında nereye doğru evrildiği ve geleceği ile ilgili fikirler tartışılıp dijital kültürde yaşatılması konusunda önerilere yer verilmiştir.

“*Dijital Kültür ve Halk Müziği*” adlı dokuzuncu makalede dijitalleşmenin yarattığı dijital kültür ortamının müzik üzerindeki etkileri ve dönüşümü ele alınmıştır. Müziğin dijital ortam ile tanışması ve bu birlikteliğin geliştirilmesi: fonograf, gramofon, radyo, sinema, televizyon, plak, kaset gibi platformlar aracılığı ile olmuştur. Müziğe süreklilik kazandıran bu platformlarla birlikte yeni icra bağlamları kazandırarak kültürel ekonomik bir dönüşümü de başlatmıştır. Dijitalleşmeyle birlikte müziğin üretim, aktarım, pazarlama, arşivleme gibi kanalları da dönüşüme uğramıştır. Makalede dijital kültür çağından payını alan halk müziğinin, dijital dünyadaki yeri çözümlenmiştir.

“*Dijital Kültürde Çocuk Oyunları*” adlı onuncu makalede dijital platformlarda yeni formlara dönüşen çocuk oyunlarının uygulamalı halkbilimi kapsamında yorumlanıp yeniden üretim bağlamında değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Çocuk oyunları, çocukların ahlaki, fiziksel, ruhsal, gelişimleriyle birlikte geleneğin aktarılmasında geçmiş ve gelecek arasında bir köprü işlevini de içinde barındırmaktadır. Makalede dijitalleşmenin yarattığı dijital kültür ortamının çocuk oyunları üzerindeki etkileri ve dönüşüm şekilleri belirlenerek folklor unsurlarının dijital kültür çağı içerisinde yeri ve önemi çözümlenmiştir.

Yazar kadrosunu genç halkbilimcilerin teşkil ettiği *Dijital Kültür* adlı çalışma, 21. yüzyıl halkbilimi çalışmalarına yeni bir soluk ve renk getirmiştir. *Dijital Kültür*, halkbilimi disiplinin neleri kapsadığını, neleri tartışıp çözüm ve öneriler getirmeye çalıştığını ortaya koyan titiz bir çalışmanın ürünüdür. Halkbiliminin yeni çalışma konularına yön veren bir çalışma olmakla birlikte yetişmekte olan genç araştırmacılara da nitelikli bir kaynak

olmaktadır. Çalışmanın içerisinde yer alan her bir makale, başka bir makaleye hatta tez konusuna öncü olabilecek potansiyele sahiptir. Zamanın ruhunun yakalandığı bu eserde emeği geçen başta sayın editör hocamız Dr. Mehmet ÖZDEMİR'e ve yazar hocalarımıza teşekkür eder, başarılarının demadem artmasını dileriz.